СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 86. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 14-го КВІТНЯ 1949. — No. 86. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 14, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ТРУМАН ПРОМОВЛЯЄ ЗІ СВОГО ДАВНЬОГО МІСЦЯ В СЕНАТІ

Вашингтон, 12. квітня. — Так незамітно, як це він робив перед 14. роками, коли був тільки молодшим сенатором, президент Гері С. Труман засів на своїм колишнім сенаторськім місці у четверту річницю обняття влади і виголосив сумовиту промову на честь померлого свого попередника, Френклина Делано Рузвелта. Коли повний сенат і галерія завважали приявність президента серед сенаторів, посипалися грімкі оплески. Після того президент сказав: „Я хочу вам ясно сказати, що по моїм боці сьогодні нема свята. Це день смутку для мене, бо в тому дні перед чотирма роками ми втратили Франкліна Д. Рузвелта, в моїй оцінці одного з найбільших президентів, яких мала наша країна. Тоді на мене спала конечність перебрати на себе велетенський тягар". — Поява президента в сенаті була підготована запрошенням сенатора Дж. Гаверда МекҐрата, предсідника Краєвого Демократичного Комітету, на спільну перекуску в сенатськім буфеті. Там розмовляв Труман ввічливо з усіми, включаючи й свого найзамітнішого республиканського противника, сенатора Роберта А. Тефта. Серед перекуски Труман щез на якийсь час у лабіринтах Капітолю, де він колись, як сенатор, знав усі закамарки. Він, між ін., відвідав віцепрезидента Албена Барклі в його бюрі і лишив там записку, бо Барклі перебуває в шпиталі для провірки здоровя.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПРИЙНЯЛА БИЛ ПРО ЕКОНОМІЧНУ ДОПОМОГУ ЕВРОПІ.

З деякими малими змінами палата репрезентантів ухвалила законопроект адміністрації з приділом $5,380,000,000 на Плян Маршала для економічного піддвигнення Европи 354 голосами проти 48. Тепер бил піде на наради спільної конференції з сенатом, де його ухвалено попереднього тижня.

ПЕРШИЙ БЕЗМОТОРОВИЙ ЛІТАК ПЕРЕЛЕТІВ ВІД ОКЕАНУ ДО ОКЕАНУ.

Ню Йорк. — Стенлі Гілер молодий 24-річний будівничий свого власного безмоторового літака, покінчив у вівторок 12 квітня полет з Пало Алто, в Каліфорнії, до місця коло корабельного причалу на Іст Ривер в околиці Вол Стріт у Ню Йорку. Він вибрався ще 24 січня на 5,200-милеву дорогу і відвідав по дорозі такі міста, як Фінікс, Далас, Гюстон, Канзас, Шікаґо і Клівленд. Підчас руху він летів зі швидкістю 70 миль на годину. Це є перша подорож від одного океану до другого безмоторовим літаком („гелікоптер").

ПРОФ. ГУК ПОЇДЕ ДО ПАРИЖА ДЛЯ КУЛЬТУРНОЇ БОРОТЬБИ.

Ню Йорк. — Проф. Сідні Гук з університету Ню Йорк заповів, що він поїде до Парижа на час комуністичного Світового Конгресу Прихильників Мира і Свободи і там зорганізує конференцію для протидіяння про-советським „мирилюбцям". Конгрес відбудеться 30 квітня і буде наслідуванням конференції, яка відбулася в Ню Йорку у Валдорф Асторія готелю 27—29 березня.

КОМУНІСТИ ПОСИЛАЮТЬ СВОЇХ ЧЛЕНІВ НА ПОМІЧ ІННИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ.

Ню Йорк. — Підчас дальших перехресних питань оборони комуністичних провідників, що їх судять за навчання як насильно скинути американський уряд, свідок Герберт А. Филбрік зізнав, що з наказу комуністичної організації, якій він підлягав як член партії, він брав участь в діяннях Прогресивної партії, в Конгресі Цивільних Прав, в юнії Професійних Робітників і в акції Американської Молоді для Демократії. Конгрес Цивільних Прав організував демонстрацію з пікетами перед судовим будинком з домаганням залишити суд над комуністами. Филбрік докладніше розповідав, як комуністичні лектори на курсах учили членів партії зраджувати Америку і йти проти Злучених Держав на випадок війни з Совєтами. Учителька Марта Флечер на викладах в Бостоні твердила, що комуністи розрізнюють між „справедливою" й „несправедливою" війною. Війна Злучених Держав проти Совєтів буде „імперіялістична" й тому комуністи мають виповісти послух Америці, а станути на боці Совєтів, оце було її вияснення. Впродовж повних трьох днів перехресних питань оборони свідок ні разу не заломився ані не виявив противорічностей, а потвердив у дечому зізнання Буденца.

ЖИДІВСЬКА ПАСХА.

Від середи 13 квітня почнуться жидівські свята Пасхи і триватимуть до наступної середи для реформованих жидів, а один день довше для православних та консервативних. Пасха встановлена на спомин виходу жидів з Єгипту перед 3,000 роками. На час свят припадає строгий піст, різні богослуження й цілковите стримання від праці в деяких днях. Багато крамниць, особливо в великих містах, буде замкнених на час Пасхи. З огляду на створення Держави Ізраїля перед роком, цьогорічні свята відзначаться важливими заявами й привітами по цілому світі.

РОСІЙСЬКА АМБАСАДА ШУКАЄ ЗАПОРУКИ ДЛЯ ГУБИЧЕВА.

Перший секретар советської амбасади, Лев Є. Толоконніков, приїхав з Вашингтону до Ню Йорку і взяв з федерального суду формулярі для внесення прохання за звільнення підсудного за запорукою. З того заключають, що амбасада хоче визволити з тюрми Валентина А. Губичева за запорукою $100,000, якої зажадав суд, коли дав наказ затримати його в тюрмі, як обвинуваченого в шпигунстві проти Злучених Держав. Толоконніков відвідав Губичева у вязниці у вівторок, одначе до вечора він ще не вийшов на волю.

СПІЛЬНА ПРОМИСЛОВА МОБІЛІЗАЦІЯ СТЕЙТІВ І КАНАДИ У ЗВЯЗКУ З ОБОРОНОЮ ЕВРОПИ

Вашингтон, 12 квітня. — Злучені Держави й Канада обмінялися нотами в справі створення спільної комісії для промислової мобілізації обох сусідніх країн. Уряди Канади й Стейтів будуть обмінюватися інформаціями й плянами мобілізації, якщо прийде необхідність. Комісія буде теж співпрацювати з спільною Постійною Канадсько-Стейтською Радою Оборони, яка існує ще з воєнних часів, коли її зорганізовано в 1940 р.

Між Вашингтоном і Великобританією заключено технічну умову в справі підготови в Англії засобів, потрібних американським повітряним силам для атомового бомбардування. Точки умови є тайні, одначе треба здогадуватися, що на випадок війни Америка дістане від Великобританії повітряні бази. У такому випадкові американські повітряні сили можуть вести воєнні операції впродовж кількох годин після вибуху війни. Підготова для віддання Америці повітряних баз у Великобританії почалася ще в 1942 р. і йшла незамітно по сьогоднішній день. Тепер Англія перебрала на себе ролю звязкового між Америкою й країнами Бенелюксу на підставі Договору з Брюсел. Тепер західна Европа є забезпечена проти несподіваного нападу на території від південного середземноморського побережжя Франції до північних берегів Німеччини в британській зоні, а дальше до Балтійського моря. З приступленням Данії, Норвегії й Італії до Північно-Атлантійського Оборонного Пакту забезпека Західної Европи ще більше очевидна. Тепер ще треба определити операційні околиці на випадок війни.

ПОЧАВСЯ ПРОЦЕС В СПРАВІ ВБИВСТВА ПОЛКА.

Салоніка, Греція, 13. квітня. — Вчора перед місцевим трибуналом почався процес в справі вбивства Джорджа Полка, американського журналіста, заангажованого при Коломбія Броудкестинґ Систем. Перед судом станули грецький журналіст Грегорі Стактопульос та його мати, обвинувачені за співучасть у вбивстві, що його доконали двох комуністів, які тепер теж судять позаочно.

АТЛАНТІЙСЬКИЙ ОБОРОННИЙ ДОГОВІР У СЕНАТІ

Президент Труман передав сенатові Злучених Держав Північно-Атлантійський Оборонний Договір для ратифікації, одначе не висловив бажання, коли він має бути ратифікований. Договір був підписаний 4 квітня. Сенатська комісія закордонних справ заповідає, що переслухання в сенаті для ратифікації договору почнеться коло 25 квітня, а щойно за кілька тижнів опісля можна надіятися дискусії й голосування в повнім сенаті. Пересилаючи Атлантійський Пакт сенатові, президент не згадав нічого про кошти з ним злучені. Надіються, що президент вишле окреме послання в цій справі. Мілітарну допомогу для оборони Европи обраховують на півтора більйона долярів. З нагоди передачі Атлантійського Пакту сенатові секр. стейту Дін Ачесон сказав, що пакт є проклямацією до світу, що „збройна атака на будь-котру країну з Північно-Атлантійського Пакту буде на ділі атакою на усі країни".

ЗА СВІТОВЕ ТІЛО ДЛЯ НЕДОПУЩЕННЯ ДО ВІЙНИ

Вашингтон. — Секретар Ачесон прийняв на конференції делегацію 43 визначних провідників з Масачусетс, яка предявила йому плян нової організації для виключення війни в майбутності. Є це плян глибального уряду. Делегацію очолював конгресмен Джан В. МекКормик.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ДОРУЧИЛИ АВСТРІЇ ДАЛЬШУ ОПІКУ НАД ВТІКАЧАМИ

Відень, 13 квітня. Від деякого часу австрійський уряд робив всілякі заходи перед західними союзниками, щоби вони звільнили Австрію від обов'язку опікуватись над політичними втікачами, які продовжують масово приходити до тої країни з-за советської залізної заслони. Свої домагання Австрія мотивувала фінансовими трудноощами. Проте, як виходить з вчорашньої заяви австрійського канцлера Фіґля на засіданні уряду, американські та інші західні окупаційні власті відкинули австрійські домагання та доручили урядові продовжувати цю опіку. Американський представник при цьому пригадав австрійцям, що приблизно 60% харчів не тільки для втікачів, але й для австрійців, постачає Америка. Дальшим американським аргументом було, що всі ці втікачі є союзниками Заходу в теперішній холодній війні і західні країни мають перед ними моральні зобов'язання. У зв'язку з цим вже тепер думається про необхідність створити відповідну міжнародну організацію, яка продовжувала б опіку над політичними втікачами після того, як перестане існувати ІРО.

ПЕРШИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК В ЕВРОПІ

Брюсель, 13 квітня. Спілка Українських Робітників в Бельгії та Об'єднання Українських Робітників у Франції створили Ініціятивний Комітет, який скликає до Брюселя в днях 8-го і 9-го травня перший з'їзд українських профспілок Західної Европи. На з'їзді будуть обговорені професійні та організаційні справи українського робітництва на еміграції.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ В ІРЛЯНДІЇ

Лондонська „Українська Думка" подала короткі інформації про шістьох українців, що перебувають на студіях в місті Ґальвей в Ірляндії. Крім своїх студій, ці молоді українці використовують кожну нагоду, щоби поінформувати своє довкілля про долю і змагання своєї української Батьківщини, так дуже подібної й до колишньої долі тої гостинної країни, в якій тепер перебувають. В ірляндському журналі „Комгар", що виходить в Дебліні, надруковано статтю цих студентів про Україну.

12,000 УКРАЇНЦІВ ВТЕКЛО НА ЗАХІД В 1948-49 РОКАХ

Женева, 13. квітня. — Згідно з повідомленням Міжнародньої Організації для Збігців (ІРО), від квітня 1948 року до останнього часу з-за советської залізної заслони втекло на Захід 150,000 осіб, що опинилися в Австрії, Німеччині та Італії, прохаючи опіки від ІРО. По національностях між втікачами було: 46,000 поляків, 16,000 мадярів, 14,000 чехів, 13,000 югослав'ян, 13,000 балтійців та 12,000 українців. Всі вони прибули на згадані терени просто з під-советських країн. Загальна кількість втікачів з тих країн є багато більша, бо не всі звертаються за опікою та допомогою до ІРО і тих в цю статистику не включено.

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В БЕЛЬГІЇ

В неділю, дня 3-го квітня, в чотирьох головних скупченнях української еміґрації в Бельгії, іменно, в Гассельті, Льежі, Монсі і Шарлеруа, відбулися величаві українські маніфестації, зорганізовані з ініціятиви Центрального Ділового Громадського Комітету та під почесним патронатом українських православної і католицької Церков, з архиєпископом кир Михаїлом та єпископом кир Іваном на чолі. Цілю маніфестації, в якій взяло участь около 10,000 українців, було „звернути увагу західних народів на величезну і далеко недоцінювану ролю і заслуги України, українського народу та українських церков в боротьбі за мир, західну культуру та утривалення християнських ідеалів". Подробиці маніфестацій в дальших виданнях цього щоденника.

КОВЧЕГ НОЯ В ТЕПЕРІШНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ КРИЗІ

Москва, 13. квітня. — Праотцеві Ноєві напевно і не снилося, що його ковчег, в якому він „спасав свою душу" та свою родину і тварин перед потопом, стане в ХХ-тому сторіччі одним з аргументів в міжнародній політичній кризі. Діло в тому, що американські, британські і голяндські археологи плянують три-місячну експедицію на гору Арарат в Туреччині, сподіючись відгребати з-під землі цю біблійну „дошку рятунку" під час потопу, що так придалася б тепер людям в цьому не менш грізному потопі політичних непорозумінь. Тимчасом місцева партійна „Правда" накинулася вчора на ту експедицію, називаючи її „біблійною маскарадою", якою прикривається експедиція західних „шпигунів" на турецько-советський кордон.

ДОПОМОГА ДЛЯ ГРЕЦІЇ

Уряд Злучених Держав відкинув предявлення Великобританії, щоб полишити допомогу для повітряних сил Греції в найближчім приділі з Америки. Дискусія над приділом почнеться в американському конгресі незабаром.

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ РОЗГЛЯНЕ СПРАВУ ЗАСУДУ СВЯЩЕНИКІВ

Лейк Соксес, Н. И., 13. квітня. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй рішила вчора більшістю 30 голосів проти сімох прийняти справу большевицьких судів над священиками в Мадярщині і Болгарії на порядок своїх нарад та продискутувати, чи засуд кардинала Міндсенті в Будапешті і протестантських духовників в Софії були порушенням визначених чартером ОН основних людських прав і вольностей та чи цим ці країни допустилися порушення своїх мирових договорів. Двадцять членів Генеральної Асамблеї здержалися від голосування, а проти голосували советські країни: Советський Союз та під-советські Польща, Чехословаччина, Україна, Білорусь і Югославія. Ухвалу переведено після понад три-годинної дискусії, в якій большевицькі представники лаяли кардинала Міндсенті звичайним злочинцем, зрадником і шпигуном. В обороні кардинала виступили активно головно південно-американські країни, підносячи його заслуги в боротьбі проти нацизму та називаючи його „надією всіх прогресивних і волелюбних елементів". Большевики, лаючи кардинала Міндсенті, лаяли рівночасно інших священиків, з кардиналом Спелманом на чолі. Велика кількість здержаних від голосування вказувало б на здержливість багатьох країн в цій справі.

„ТІТОЇЗМ" — НОВИЙ ФАКТОР В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Белград, 13. квітня. — Від часу, як комуністичний диктатор Югославії, маршал Тіто, збунтувався проти Москви та створеного і опанованого нею Комінформу, в міжнародньо-політичних міркуваннях щораз більше видвигається поняття „тітоїзму" на означення своєрідного комуністичного націоналізму. Звертається увагу, що теперішня Югославія справді не має ані одного приятеля. Тіто полаявся з усіми сусідніми народами на тлі своїх розбіжностей з Москвою щодо внутрішньої політики та „партійної лінії", як теж він не має приятелів в Італії ані в західних країнах. Тіто вважає сам себе найбільш правовірним комуністом, визнавцем та послідовником марксизму-ленінізму. Проте, хоча „тітоїзм" є дуже небезпечний для Москви з огляду на евентуальний вплив на становище інших країн до Москви, тут загально вважається, що крім теперішніх господарських санкцій, Москва не поважиться на будьяку іншу акцію проти Тіта. Тимчасом Тіто грозить, що торгуватиме зі заходом, але на чисто „бизнесовій" базі, відкидаючи будь-який політичний чи ідеологічний зв'язок. Користаючи з розбіжностей між Советами і Заходом, Тіто сам собі „творить історію".

БРИТАНСЬКІ ЛЕЙБУРИСТИ ЗЛАГІДНЮЮТЬ СОЦІЯЛІЗМ ТА ПРОПОНУЮТЬ НОВУ П'ЯТИРІЧКУ.

Лондон, 13. квітня. — Британські Лейбуристи, що від 1945 року є при владі в країні та які вже починають підготовку до кампанії, щоби цю владу здобути і у виборах в 1950-тому році, рішили злагіднити соціялізацію країни і в тих рямках пропонують новий п'ятирічний плян, як це виходить з ухваленої Екзекутивним Комітетом партійної платформи до найближчих виборів. У виданій під заголовком „Віра Лейбуристів в Британію" брошурі, британські соціялісти рекомендують урядові цілий ряд нових, але вже лагідніших змін в напрямку соціялізації, що мали б бути переведені продовж нової п'ятирічної каденції уряду.

ЗВІЛЬНЕНО 2 НАЦИСТІВ З УСІХ 21 ОБВИНУВАЧЕНИХ.

Нюрнберг, 13. квітня. — Американський військовий трибунал продовжував вчора засуджувати 21 нацистів, що грали важливі ролі в гітлерівському міністерстві закордонних справ та яких тепер обвинувачено в допомозі Гітлерові в агресивній війні та в інших злочинах проти миру і людей. З усіх 21 обвинувачених виправдано тільки двох, іменно, Отто фон Ердмансдорфа, заступника шефа політичного відділу в міністерстві закордонних справ, та Отто Майснера, шефа державної канцелярії за часів Гінденбурга і Гітлера.

ОРІЄНТАЦІЯ НА ЗАХІД БАЗОЮ ПОЛІТИКИ СИРІЇ.

Бейрут, 13. квітня. — Закордонні спостерігачі стверджують цілий ряд неомильних ознак сильної орієнтації на захід нового уряду Сирії після недавнього військового перевороту.

СТРАЙК ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ В ЛОНДОНІ.

Лондон, 13. квітня. — Портові робітники в Лондоні почали страйк, що охопив вже около 14,000 осіб і практично цілком спараліжував роботу і рух в порті. Краєва Рада Портових Робітників видала заяву, в якій стверджує, що страйк „використовують комуністи, загрожуючи добробутові і стабілізації в країні". Міністерство праці звернулося до профспілки, яка проголосила страйк, домагаючись вияснення деяких фактів, що тепер надають страйкові нелегального характеру. Безпосередньою причиною страйку було відправлення з роботи 33 робітників, яким закинено недостаточність та недбалство в праці. Трьох з цих відправлених робітників мали вже понад 80 років, а двадцять понад 70 років життя.

БЕРЛІН БУДЕ ВКЛЮЧЕНИЙ В ЗАХІДНО-НІМЕЦЬКУ ДЕРЖАВУ.

Берлін, 13. квітня. — Тільки тепер повідомлено, що міністри закордонних справ Америки, Британії і Франції в своєму недавньому договоренні у Вашингтоні щодо злуки всіх трьох зон західної Німеччини в одну федеративну німецьку державу з окупаційним статутом але з власним управлінням та з широкими повновластями, рішили рівночасно включити в цю державу західні сектори Берліна, „наскільки це практично можливе". Самі німецькі представники західного Берліна знову звернулись з проханням, щоби Берлін включити як 12 країну федеративної держави.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРУМАН ОПТИМІСТИЧНИЙ

Дня 12. квітня 1945 року помер нагло в Ворм Спрингс президент Рузвелт, а в кілька годин пізніше заприсяжено в Білому Домі нового президента, яким став Гері С. Труман. На диво на президентському становищі опинилася людина, яка не хотіла бути навіть віце-президентом, а не то президентом і яка почувала себе добре тільки на сенаторськім кріслі. До того стала ця людина президентом у часі війни, серед неупорядкованих і напружених відносин, цілком не підготована до нового уряду, бо президент Рузвелт не втаємничував віцепрезидента у тайни та тонкости дипломатії й міжнародної політики, такої складної вже хочби через ненормальний воєнний союз з тоталітарною та диктаторською Москвою. Тому і не диво, що новий президент, скінчивши з церемонією обняття влади, яка тривала одну минуту, та поцілувавши Біблію, міг сказати цікавим кореспондентам тільки таке: „Прошу вас, хлопці, помоліться за мене. Я дуже потребую молитов!"

Почував він себе у цій хвилині — як сам висказався — „так, якби місяць, всі зорі та всі планети спали на нього".

Дня 12. квітня ц.р. минуло чотири роки призидентури Трумана. За той час Труман був нагорі й надолі, а навіть на самому споді. Його власна партія боялася навіть ставити його кандидатом на президента у виборах минулого листопаду, бо була певна, що він мусить провалитись. Одначе сталося „чудо", Труман зістав вибраний президентом. Тепер має він перед собою нові чотири роки такої важкої праці, якої вислід заважить цілком певно на дальший структурі світу. Запитаний, як він тепер почувається, президент відповів, що мав велике щастя впродовж останніх чотирьох років, але буде потребувати його куди більше в наступних чотирьох роках. Того щастя і ми йому щиро бажаємо.

Президент Труман переконаний, що він має сповнити велику мирову місію в світі. Він певен, що до двох років буде осягнений мир у світі. Це означало б, що до цього часу прийде до якогось порозуміння з Москвою. Він вірить, що американський спосіб життя є ліпший від совєтського, а теж ліпший є і американський суспільний та економічний лад. В його переконанні „кремлівська філософія недомагає у самих основах". Як Злучені Держави будуть мілітарно, економічно та морально сильними, вони мусять перемогти комунізм.

Президент Труман добре розуміє, що Злучені Держави є нині в проводі світу та що вони вже скінчили назавжди з своєю давною ізоляцією. В модерному світі не можливо вдержати на довший протяг часу в одній країні багатство, коли сусідні живуть в нужді. Це теж знає президент. Чесність, віра, правда сильніші від атомових бомб, каже президент Труман і вони є тою головною зброєю, якої вживає і вживатиме Америка змагаючи до світового миру.

Президент Труман вважає себе „пересічною людиною". Як вибрано його президентом, він у своїй скромности заявив, що в Америці є мільйон людей, що краще надавалися б на це становище, ніж він. На це звернули всюди загальну увагу, як давніше на те, що він поцілував Біблію, як складав президентську присягу.

Це є деякі характеристичні риси особи президента. До того ще слід додати, що хоч президент Труман вважає себе „місіонарем миру", він спосібний виявити в потребі надзвичайну рішучість. Його заява в справі атомової бомби повинна дати з цього боку кожному багато до думання. Тільки Труман оптимістичний до такої міри, що не вірить, щоб треба було братися аж за такий засіб боротьби.

Стратегія Західної Европи: забезпечити кордони

Після підписання Північно Атлантійського Договору, в понеділок, 4. квітня, зараз наступили одна по одній дуже важні події. У вівторок, 5. квітня, почалася сесія Асамблеї Обєднаних Держав, у пятницю, 8. квітня, американський сенат ухвалив вимагану адміністрацією суму понад пять з половиною більйонів долярів як другу рату на Плян Маршала для двигнення західної Европи з економічного занепаду. В пятницю прийшло теж до згоди Західних Алиянтів щодо створення самостійної німецької держави з трьох західних окупацій, а водночас вісім з дванадцяти держав Атлантійського Пакту зажадали від Злучених Держав мілітарної допомоги. Хоч ще не проголошено слова секретаря стейту Ачесона, якими він запевнив тих дипломатів, що їхнє домагання він передасть конгресові, а вже секретар армії, Кенет С. Роял виявив, що европейські держави зажадали не тільки дальшого втримування американської армії в Европі, але ще й її збільшення.

Оці вісті самі собою можуть навести на здогад, що щось дуже поважне коїться в Европі, коли ці важні справи поладжується одна за одною з таким поспіхом. Тепер уже нема двох думок, що тут ідеться про забезпечення Европи не проти поневолення, а таки проти самого нападу.

Як появилися перші вісті про Плян Маршала перед півтора роком, розведено дискусію над можливістю нападу Совєтів на Західну Европу. Тоді можна було чути голоси, що Европу не вдасться оборонити перед Совєтами й тому краще робити заздалегідь приготування до майбутнього визвольного походу проти Совєтів, не зважаючи на це, чи Москва займе західну Европу, чи ні. Ледве минув рік, а показується, що такі голоси не мали обоснування. Звідси думка, щоб в Европі творити оборонні кордони проти наїзника.

Негайно після підписання Атлантійського Договору ген. Омар Бредлі, голова американського генерального штабу армії, виявив, що американська стратегія має в пляні оборону цілої західної Европи, а не тільки Піренеїв або північного побережжя Африки. Бредлі сказав виразно, що це лежить так само в інтересі Злучених Держав, як і в інтересі Европи: „Населення Злучених Держав мусить раз побачити, що ми не можемо рахувати на наших приятелів в західній Европі, якщо наша стратегія диктувала б нам наперед залишити їх на ласку ворога, а щойно потім робити виправу для їхнього звільнення. Коли б наша єдина стратегія полягала в тому, щоб вислати нашу силу в Европу на крилах бомбардувальників, а втримувати резерви по нашім боці океану, то це зробило б наших приятелів безсильними і розчарованими на випадок війни".

Отже Бредлі ясно каже, що Америка мусить забезпечити незабрані ще Совєтами країни перед їхнім наїздом. Такий плян потвердив посередно секретар армії, Кенет Роял тим, що виявив домагання европейських держав, висловлені ще перед підписанням Атлантійського Пакту, щоб скріпити американську армію в Европі для перешкодження можливому наїздові Совєтів.

Яка різниця між пляном — допустити ворога на якусь країну, а пізніше її визволити — і пляном, щоб цілком недопустити Совєти на західну Европу? Як би не Совєти, то може була б мала різниця, якщо для визволення були б приготовані сили в іншій країні. Але знавці вказують на щось інше, на приклад і з Грецію, де йде боротьба грецького вільного народу проти насаджених Совєтами комуністичних партизанів. Вони кажуть, що грецькі про-совєтські повстанці схоплюють діти серед розпачливих благань жінок і висилають їх негайно до Болгарії, звідки опісля висилають їх до Росії. Партизани палять села, вбивають старших людей, забирають усю худобу й збіжжя, а чого не можуть забрати з собою, те винищують напні. Серед такого способу воювання вони перемінюють країну в пустелю так, щоб там ніхто не міг вижити. Спочатку греки думали, що це тільки припадково так діється, бо партизани хочуть насититися помстою. Тепер вони вже знають, що це не припадок, а плян Совєтів.

Щоб перевести такий плян у життя, комуністи приготовляють собі наперед дорогу. Вони переводять точні списки населення, маркують політичне переконання кожної особи, утримують своїх агентів в кожній місцевості. У такий спосіб в рішальній хвилині показується, що самих повстанців може бути тільки 20,000, але їхніх прихильників і агентів втроє чи четверо більше. У тому самому часі правильна грецька армія може бути в двоє більша від армії повстанців, одначе правильна армія не може йти проти рідної країни з такою загрозою і знищенням, як це роблять партизани-наємці. Знищення в навіщених партизанами околицях таке жахливе, що вже бувають випадки бунту серед самих партизанів, хоч і запізно!

Приклад і досвід з Греції спонукав Західні держави, включаючи й Америку, не уступати ні кроку перед Совєтами й їхніми сателітами, а ставати до боротьби за кожну стопу землі. Цю впертість виявили Західні Алянти при обороні Берліна, а тепер виказують при організації грошової й військової допомоги для Европи.

Зрозуміння конечности оборони західних европейських держав слідне не тільки серед урядових кол, але й серед конгресменів. Цим дається пояснити швидку ухвалу признати дальших півшоста більйонів на діяння Пляну Маршала і прихильне наставлення до проєкту вислати европейським державам військову допомогу з Америки.

Нема сумніву, що й увесь американський загал одобрить замисли уряду так, як його одобрив конгрес, бо це є конечні вимоги теперішнього часу.

На правильній дорозі

Наше громадське життя від деякого часу в усіх своїх проявах починає щораз більше і щораз успішніше входити на цілком логічний та природний шлях свого розвитку, іменно, як органічно-складова частина загально-американського розвитку. Ми в цьому випадку не становимо виїмку, бо власне такий розвиток характерний для цілої Америки та для всіх її складових етнічних груп. Життя само розірвало ці всілякі форми ґетта, що в них початково громадське життя поодиноких груп розвивалося і воно тепер не тільки набирає сильнішого розмаху, але й в своїх наслідках та цілях матиме далеко більше значення. Як йдеться про українську групу, сьогодні можна б вже досить виразно визначити теперішню стадію її включення в загально-американське життя з одного боку, та її вплив на це життя з другого. Іншими словами, сьогодні вже можна б конкретно говорити про „американізацію" українців та про їх „українізаційні" впливи на американців, чи поодинокі етнічні групи в Америці.

Це має свою досить довгу еволюційну історію. Початково і перші українські іміґранти в Америці, як йдеться про їх спільнотне життя, жили справді майже виключно в своєму власному ґетті. Американські проблеми та Америка їх обходила настільки, наскільки це було безпосередньо зв'язане з їх щоденним особистим буттям. Але громадське життя обмежувалось виключно, або майже виключно до тих перших найконечніших потреб спільнотного життя, отже перших громадських організацій, церкви, народного дому та матеріяльної допомоги Старому Краєві. Це був тільки початок творення українського громадського життя на цій землі. З часом потреби і рямці цього життя почались поширюватись з їх змісту. Про перший характер українських громадських організацій в Америці говорять багатомовно їх назви. Перші братства повставали при церквах й їх називано іменами поодиноких святих. Пізніше подибуємо вже й такі назви товариств, як „Дністер", ім. Б. Хмельницького, Т. Шевченка, І. Франка і т. д.

Інше діло, що в тих перших початках творення українського громадського життя той громадський матеріял ще був сирий і насамперед він сам мусів виробити скристалізуватися, освідомитись та оформитись. Теж загальні обставини в світі і в самій Америці тоді були далеко відмінні від теперішніх.

З побільшенням кількости української іміґрації в Америці та зі створенням відповідних форм їх громадського життя, обставини і потреби почали визначувати їм напрямні і шляхи дальшого розвитку. До пікніків, співів та всіляких імпрез на старо-краєвий лад, почали долучуватись маніфестації та демонстрації в користь загально-українських справ. А ті вже виходили поза рямці церковних гаїль чи народних домів і час від часу у великих американських галях та серед ґаґатолюдних вулиць міст. Рівночасно почала підростати перша генерація українців, народжених вже в цій країні. Виринули нові потреби і нові проблеми. Українське громадське життя почало щораз більше переплітатися зі загальним життям країни та щораз більше ставати його складовою частиною. Перша світова війна була під цим оглядом великим етапом, а друга війна та загальний розвиток перед нею і після неї поставив ці проблеми в належному світлі та причинився до остаточної кристалізації американсько-українського світогляду, базованого на досвідах минулого, потребах теперішнього і турботи за майбутнє. Все це йшло своїм природним, органічним порядком, все еволюційно виростало з типово американських потреб і обставин, все це створене самим життям і тому воно правильне.

Сьогодні це переплетення українського громадського життя зі загально американським приносить далеко більше користи для Америки і України, ніж воно принесло б, залишаючись у своєму ґетті. Голосові в обороні України, піднесеному органічною частиною американського народу, таки бодай прислухуються. Дальше, українські культурі імпрези, влаштовувані для широкого американського загалу, не тільки дають цінний вклад з загально-американський культурний розвиток, але й здобувають українському народові та українській справі нових прихильників та нових оборонців. Американські організації для допомоги і оборони України, для плекання української культури та для заступництва українських інтересів, що потрапить з цього створити відповідну синтезу для добра Америки і України, найкраще виконають те завдання, що спадає на американських українців. Тому помітний в тому напрямку розвиток нашого громадського культурного і політичного життя треба вважати цілком правильним і в тому напрямку, дальше працювати.

З цим зв'язана необхідність і пекуча потреба двигнути наше організоване життя в усіх його проявах на найвищий рівень. Тільки з найкращими досягненнями української культури виходити в широкий світ. Сьогодні ми маємо багато можливостей цего досягнути. Ми маємо багато кваліфікованих артистів, вчених, ми маємо досвідчених представників інших ділянок суспільного життя і всі це ми мусимо до найвищих меж використати власне з тою свідомістю, що цего вимагає від нас добро дорогих нашому серцю американського і українського народів.

КОЛГОСПИ НА ЗАКАРПАТТІ

(УБІ) Виступаючи у Москві на засіданні Верховної Ради Совєтського Союзу 11 березня ц. р., „депутат" Закарпатської области І. Туряниця говорив про „досягнення" Закарпаття на ниві „соціялістичного будівництва" і дякував за них „рідному батькові" синів Закарпаття — Сталінові. Туряниця заявив, що тепер на Закарпатті „**більше половини селянських господарств об'єдналися в колгоспи**, які вже досягли перших успіхів". Те, що нині відбувається у найзахіднішій частині земель України, 20 років тому відбувалося у її найсхіднішій частині — на Кубані, яка тоді також тільки починала „досягати перших успіхів" на шляху „соціялістичної перебудови сільського господарства". Справжній зміст цих „успіхів" дуже влучно схарактеризували селяни Кубані у приповідці, що її можна було почути у всіх кубанських станицях року Божого 1929: „Ще не вмерла Кубань-мати, але може вмерти, бо ж таки її колхози доведуть до смерти..."

(За „Променем").

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

8)

— Вам щастило вислизати від нас, а тепер ви міцненько потрапили до нас!

Він добув із шуфляди велику папку з якимись паперами, повернув її до мене лицевим боком, де було написано ім'я, по батькові й прізвище моє, і переможно виголосив:

— Ось тут списане все ваше життя, і все, що ви робили протягом вісімнадцяти років!

Він говорив і зловіщався, а я почував, що він мене не обдурював. Мені стало страшно цієї правди... Я боявся не теперішнього, за яке я готовий був страждати, а давно минулого — того, яке, навіть згідно з совєтським правом, переросло певний термін давности і не підлягало ніякій юрисдикції (але тоді я про це не знав). Я відчував, що підо мною захиталась підлога...

Я сидів і мовчав. Десь рівномірним стукотом тик-такав стінний годинник. Мені здалося, що він одраховує останні хвилини, після яких розгорнеться „книга живоття", і на мою голову посиплються страшні лиха... А поки вона не розгорнулась, я мушу виплутуватися з цих тенет... „Адже звільнялись заарештовані з ҐПУ після багатомісячного ув'язнення і слідства", пригадував я окремі випадки з деякими совєтськими громадянами.

Я тоді не знав ще, що з ҐПУ звільняли або зовсім совєтських людей, або понимано заарештованих, або тих, хто згоджувався працювати сексотами, або, нарешті, тих, кого ҐПУ до якогось часу залишало на волі для „принади" або для якоїсь іншої мети. Часом звільняли декого на клопотання впливових осіб із Москви, але це були винятки.

Один із чекістів, граючи кепсько прихованою зловтішністю, з моїх слів заповняв на мене анкету. Байка про демобілізованого червоноармійця інженерних частин червоної армії востаннє була розказана мною і записана в анкету

— В минулому були заарештовані, під судом і слідством перебували? — не дивлячись на мене, покваливо спитав чекіст.

Я пригадав відому пропозицію колишнього наркоміна справ Чічеріна, висловлену ним у свій час про внесення до анкети політичної перевірки совєтських громадян запитання: „Чи були ви заарештовані в період існування совєтської влади? Якщо ні, то чому?" Пригадав і хотів був посилити поставлене ним запитання, але, керуючись народньою мудрістю: „не дражни марно псів", — обмежився коротким „ні".

— Для нашого знайомства інкриміную вам покищо 10-й пункт 58-ої статті карного кодексу СРФСР, — серйозним тоном закінчив чекіст і подав анкету мені на підпис.

Викликаний телефоном вивідний знову з'явився з „наганом" у руці, вивів мене від слідчого, і вдруге покомандувавши: „руки назад!", повів до камери.

Була одинадцята година ночі.

Співв'язні мої майже всі спали, за винятком одного, якого теж викликано до слідчого, а також одеського нальотчика, що турботливо ходив по кімнаті.

Зустрівши мене, він почав довідуватися про мій перший „візит" до слідчого. Щоб відчепитись від його набридливих запитань, я відповів, що поставлено мені 10 пункт 58 статті, і були деякі розмови з чекістами.

Одесит вислухав мене, і тоном досвідченого криміналіста визначив:

— Якщо справу вашу розглядатиме особлива нарада, яка тепер у зв'язку з перейменуванням ҐПУ на НКВД, має право давати до п'яти років, то „п'ятаком" ви забезпечені. А якщо справа потрапить до „спецколегії", — від „п'ятака" до „коцюбки", тобто до десяти років, — зрозумів?

Я мовчки звалився на тапчан і вперше за три доби заснув непробудним сном.

СУСІДИ І ТОВАРИЩІ НЕДОЛІ

В тюремному льоху ...орського сектора НКВД було біля 10 камер. Одна половина з невеликими віконцями виходила на вулицю, а інша — в глухий квадратовий дворик, в якому арештовані проводили по замкнутому колу свої десятихвилинні прогулянки. Як з вулиці, так і з двору, вікна загороджені були високою дощаною стіною, вздовж якої ходив вартовий. Ночами можна було чути його глухі кроки і вигуки:

— ей, громадянине, перейдіть на другий бік!

Всі, кому доводилося бути в ув'язненні, знають із досвіду, з якою жагучою цікавістю хочеться знати, хто сидить поруч із вами в сусідніх камерах і за що він туди потрапив. Це бажання зносин з живими людьми, та ще й співв'язнями, настільки сильне і спокусливе, особливо в одиночці, що арештовані, ізольовані від зовнішнього світу, удаються до всіляких хитрощів, винаходив найрізноманітніших умовних знаків та абеток, за допомогою яких можна було б налагодити зв'язок із сусідніми камерами. Навіть сувори покарання за це карцером, позбавлення прогулянок та зв'язку з родинами, не можуть стримати арештованих від цих спроб.

Кілька разів проходячи коридором, я бачив темні прямокутні дверей, зза яких ледве чутно лунало стримане гудіння голосів... Дуже хотілося, хоча б через „вовчок" подивитися в ці камери і сказати перебуваючим у ній кілька ласкавих слів втіхи.

Особливо хотілося мені побачитись або хоч поговорити через стіну з тими, що належали до моєї справи...

(Дальше буде).

Читайте українські книжки та часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

Плоди праці під знаком єдности і об'єднання

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПІСЛЯ ІМПРЕЗИ В ДЖЕРЗІ СИТІ.

Репрезентативна українська культурна імпреза, що відбулася минулої неділі в Джерзі Сити, своєю вартістю та своїм значенням далеко переходить рямці самої тільки місцевої української громади і її без сумніву можна вважати загальним успіхом американських українців. Теж сам цей успіх лежить не тільки в знаменитому виконанні програми, в масовій приявності української і американської публики, у виступі мейора міста, Мр. Френка Г. Еґґерса, що з таким великим признанням висловився про українську боротьбу проти націзму і большевизму за вселюдські ідеали свободи і демократії, виявляючи рівночасно своє переконання, що Україна вже скоро буде вільна; цей успіх лежить теж не в тих сотнях долярів, що їх здобуто цею імпрезою та які підсилять опорожнену касу наших народних допомогових і громадських потреб. Успіх цеї імпрези є теж в ньому самому, в самій імпрезі, в її підготовці і виконанні, в її ідеї та в її значенні в нашому загальному громадському житті.

Передісторія цеї імпрези досить коротка, але багатомовна. Після успішних імпрез Митрополитального Комітету української молоді в Ню Йорку, в які чималий вклад вложили теж громадяни Джерзі Сити, вони вже в минулому році поставили собі запит: чому ж і нам такого не спробувати б в нашій громаді? Справді, чому б ні? Задумали і почали робити: скликали наради представників півтора десятка всіх місцевих організацій і товариств, вибрали Комітет, накреслили програму та плян праці, але все безуспішно. Комітет розлетівся, бо один його предсідник виїхав з місцевости, а другий зрезигнував, виринули інші труднощі і добра воля та бажання залишилися тільки доброю волею і бажанням. Звичайно, життя складається не тільки з успіхів, але й невдач. Раз невдача — „трай еґейн", пробуй ще раз і ще раз і хто матиме досить видержливости, той наостанці напевно доб'ється успіху.

Так було і в Джерзі Сити. Минулого року не пощастило — трай еґейн в цьому році. Знову скликано нараду представників організацій і товариств і знову вибрано громадський і фестивальний Комітети і знову взялися за роботу. Не пощастило минулого року — може пощастить тепер, не пощастило одним людям — може пощастить іншим. Перші збори представників місцевих громадських організацій, переважно відділів У. Н. Союзу і Провидіння, скликані з ініціятиви місцевої „Чорноморської Січі", були одним прекрасним і справді прикладним виявом солідарности місцевої української громади та подивугідного розуміння української справи та українських проблем на цій землі, що його виявили представники цеї громади на своїх зборах. Вам треба було бути на тих зборах та почути ентузіястичних думок ветеранів місцевої громадської роботи, як пп. Логин, Петришин, Шаран, Гіль, Дмитрів, Заяць, Гузар, Зілинський, Костик, Починок та багато інших, як і молодих ентузіястів в роді „двох Оль" — Дмитрів і Масаковської, та „двох Майків" — Тизя і Базевича, та інших. Окремо треба підкреслити, що в цій ентузіястичній гармонії місцевих громадян не бракувало теж голосів з-поміж новоприбулих, як місцевий дяковчитель та дириґент місцевого хору ім. Лисенка, Євген Крук, Микола Починок та інші. Місцевий парох, о. Володимир Лотович, дав наперед своє благословення та пообіцяв всю можливу допомогу і піддержку. А раз є ентузіязм, охота до праці і розуміння справи, тоді напевно буде й діло. Але передумовою того всього є безсумніву насамперед єдність думок і об'єднання сил. Власне цему треба завдячувати успіх цеї великої культурної імпрези в Джерзі Сити, як теж великій посвяті, витривалості та енергії одиниць, що взяли на себе цей великий тягар практичного здійснення спільних бажань і задумів громади. Ці завдання перебрали на себе активні одиниці з-поміж місцевої молоді і їм громада завдячує свій успіх.

Вже на перших зборах представників організацій вибрано окремий об'єднаний Громадський Комітет, що мав творити своєрідний символ і моральну базу для імпрези, за практичне здійснення якої взявся вибраний тоді ж окремий діловий Фестивальний Комітет з-поміж молоді, з Михайлом Тизьом на чолі.

Підготовка до імпрези тривала відносно коротко, яких два - три місяці. Сама громада в Джерзі Сити, хоча і розпоряджає чи малою кількістю молодих талановитих людей, що ними можна б довершити неодного великого діла, не могла розраховувати на ці свої власні сили, що їх не так то легко зібрати та заставити до роботи. Цего можна досягти тільки практичними успіхами праці активних одиниць. Отже, треба було „зазичитись" і то дуже зазичитись, бо артистична програма імпрези була виконана в більшості власне „позиченими" артистичними силами з-поміж молоді митрополитальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі. Проте, це в нічому не зменшує заслуги джерзіситської громади в цій справі. В тому то й діло, щоби могти і вміти зорганізувати потрібні сили. З цього теж повинні взяти собі приклад інші громади, які свій блаженний сон в громадській роботі виправдують відсутністю відповідних сил на місцях. Після того, що зробило Джерзі Сити — но екскюз, мовляв, не можна, бо нема сил. Навпаки, ці сили є цілком певно, але натомісць нема кому їх зібрати.

З огляду на короткий час — підготовка імпрези в Джерзі Сити мусіла піти швидкими темпами. І тут знову цілий ряд труднощів і перешкод, багато зневіри і недовіря', всіляких пересудів і т. п., але енергія, відданість та впертість одиниць на тлі загальної єдности громади таки потрапила з успіхом ці всі труднощі перемогти.

Тут ще хочеться окремо висловити признання та вдячність цілої громади батькам цих активних молодих людей, що їм треба завдячувати успіх імпрези. Як уже з дотеперішніх повідомлень відомо, культурна імпреза в Джерзі Сити була під знаком Тизів, подібно як минулорічна конвенція Ліґи Молоді в Акрон, Огайо, була під знаком Зепків. Двох братів, Михайло і Джордж Тизьо, були найбільш активними у Фестивальному Комітеті, Михайло як його предсідник, а Джордж як уповноважений справою білетів. Це те, що всі бачили і знають, але не багато є таких, які знали б неоцінену заслугу в цьому їх старенької матері, тої справжньої героїні праці і обов'язку, що приїхала до цеї країни кілька десятків

КАПЕЛЮХ (СОЛОМЯНИЙ), ЩО МАЄ ДОДАВАТИ ПРИНАДИ. — Думаємо, що додає, а яка ваша думка?

років тому та найважчим трудом, великими жертвами і турботами, часто великими недостачами для себе самої потрапила — як кажуть — вивести в люди своїх дітей, дати їм відповідну освіту та виховати їх на таких повновартісних членів нашої громади. Ніхто теж не знає, скільки натрудилась ця старенька мати і для успіху імпрези в цьому конкретному випадку. А мати Тизів тут не одинока. Якщо в пресових дописах вирізнюється одну чи другу молоду людину, що вклала свій труд в розвиток нашого громадського життя, то майже у всіх випадках, за всіми тими Ольгами Дмитрів, Майками і Джорджами Тизями, й ін. стоїть перево-джерело тої активности і тих успіхів — матері і батьки цих молодих людей. Скільки труду і турбот їм доведеться в це вкласти, то справді один Бог знає, і хоча їх імен не називається в проголошеннях та програмах, хоча про них не пишеться в пресі і їх не проголошується зі сцени, то вони зазнають не меншої радости з успіхів і досягнень їх дітей. Кожна голова склониться в пошані перед тими тихими подвижниками нашого громадського життя та його розвитку.

Закінчуючи ці спостереження після культурної імпрези в Джерзі Сити, хочеться ще згадати про інше похвальне явище з-під знаку єдности і об'єднання. Йдеться про співучасть нових імігрантів між виконавцями програми. Осип Шандра, Євген Крук, Микола Починок та з десяток інших можуть вважатися тими дальшими піонірами співжиття і співпраці новоприбулої української молоді з місцевими молодими американськими українцями, що поступово надають тону нашому громадському життю та здобувають в ньому щораз важливіші позиції. Приклади такого співжиття і співпраці ми вже мали минулого року в Ню Йорку і їх щораз більше теж в інших місцевостях. Одні і другі на цьому тільки користають, як і користає ціле наше громадське життя. Великий успіх культурної імпрези в Джерзі Сити може і під цим оглядом послужити переконливим доказом та прикладом для всіх інших наших громад та для цілого нашого американсько-українського загалу.

В. Петренко.

УКРАЇНЦІ Й МОСКАЛІ

3)

Два фактори, каже автор, ідучи за Леніном і Сталіном, опреділюють „народ" як етнічне поняття, спільність мови і свідомість єдности людей, що говорять даною спільною мовою.

Русь витворила цю спільність „русского" народу. Русь витворила теж і свідомість єдности „русской" землі, „русского" народу від Червенських городів до Тмуторокані і від Ладоги до Олешя.

„Ця свідомість єдности", каже автор, є великим вкладом Киевської доби в історію всіх трьох братських словянських народностей східної Европи, що мали одного спільного предка — русский народ, часів Володимира, Ярослава й Мономаха".

„В той час", продовжує автор, „складається єдність культурна від Перемишля і Берладі, від Галича і Белза до Муроми й Рязані, до Ростова і Владиміра, від Ладоги, Пскова, Ізборска і Білого озера до Олешя і Тмуторокані, яка проявляється у всьому — від архітектури до епосу, від різьби на дереві та окрас на них до весільних обрядів, пісень, повірій і приповідок; єдність, яка в наші часиріднить гуцула й лемка Карпат з русским (себто московським — В. П.) селянином Мезені й Онеги, білорусина зпід Гродна з мешканцями Рязанських лісів. І в цій єдности ми добачуємо велику спадщину киевської доби в русскій історії, бо ця доба русскої історії зробила русских русскими. І свідомість того, память про те, що у Львові, Галичі, Берестю, Холмі, Ярославі, Пряшеві, Хусті, Ужгороді, Киеві, Мінську, Полоцьку живуть ті самі „русские", що й у Владимірі, Твері, Новгороді, Смоленську, Ярославлі, Суздалі, звязані спільним походженням, близькістю культури й мови, спільністю релігії, історичними традиціями киевської доби — ніколи не гинула в самосвідомості великоросів, українців (автор неконсеквентно уживає цей термін замість терміну „малороссів") і білорусів, і не могли знищити її ні страшні Батиеві набіги, ні безмірно тяжке ярмо татар, ні вікове панування литовських і польських панів, угорських магнатів, молдавських бояр, ні роки лихоліття, ні тяжкі часи, що випали на долю всіх трьох галузей великого русского народу.

...Ледве чи будьхто сумнівається в тому, що в IX.— X. ст. східне словянство складалося в єдиний русский народ".

Певна річ, і цей виклад автора фальшивий. Але тенденція його ясна.

Так на основі злиття в єдиний етномасив східнословянських племен в IX.—XI. ст., каже автор, склався русский народ, предок московської („русской", як каже автор), української і білоруської націй.

Проте в XI. ст. починається, а в XII. ст. закінчується февдальна роздрібленість. Повстають самостійні півдержави — князівства. Єдність русского народу Киевської доби уступає місце відокремленню місцевих етнічних формацій східних словян, національних областей, удільної доби і псковичам і новгородцям, галичанам і полочанам, нижегородцям і рязанцям. А водночас відбувається процес відокремлення поодиноких князівств у культурному відношенні.

Далі інтересує автора тільки питання формації великорусской народности і русскої нації. Процес формації української і білоруської народностей виходить поза рямки його праці.

Терміни „великорусская народность", „великоруссы" можна замінити, каже автор, термінами „русская народность", „русские", але він свідомо вживає термін „великороссы", бо:

1. цим усувається можливість змішування „русского народу" Киевської доби і „русской" народности часів Івана II., його сина і внука;

2. термін „великороссы" і в російській науковій літературі, який цілком не є „великодержавним".

Цей термін, каже автор, уживає і Ленін у своїй статті п. з. „О національной гордости великороссов".[3])

Яким же шляхом ішла формація віликорусскої народности?

В основі процесу її формації лежать економічні явища, каже автор.

З кінцем XIV. ст. починають падати економічні й політичні перегороди, що відокремлювали одне князівство від іншого. І цей момент підготовлює об'єднання русских земель у єдиний політичний організм, у державу, заселену в основному одною народністю.

Ленін, каже автор, підносить два моменти, які визначують у результаті об'єднання русских князівств у єдину русску державу: 1) спільність мови і 2) зріст національної самосвідомости. Ці моменти є теж основою народностей і нації.

(Закінчення буде.)

[3]) Цю статтю написав Ленін за спонукою В. Левинського, про що довідуємося з його „Споминів про Леніна", які довелося нам читати в рукописові. — В. П.

РАДІО

Український хор „Боян" в Перт Амбой, Ню Джерзі, що існує при укр. кат. церкві, виступить зо спеціяльною українською великодною програмою по радіо зо стації WCTC Ню Бронсвик, Н. Дж. (1450 Клс) в неділю 24 квітня ц. р. від години 4—4.30 пополудні. Дириґуватиме п. Степан Грабар.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Концерт в память Шевченка.

Дня 27 березня ц. р. у залі Українського Народного Дому в Елизабет відбувся концерт Тараса Шевченка і 75-літний ювілей Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, заходом хору „Боян" церкви св. Володимира, при співучасти Центрального Українського Комітету міста Елизабет.

Тут на самому початку слід зазначити, що концерт почався точно в заповідженій годині, і приємний факт, що й елизабетська публика й організатори подібних імпрез уже вспіли засвоїти собі цю у нас іще доволі рідку чесноту.

Програма свята була багата й різноманітна. Хор „Бояна", під вдалим проводом п. Михайла Ядловського, місцевого дяко-вчителя і дириґента відспівав низку пісень: Заповіт Тараса Шевченка, Сонце заходить, Широкий луг, Засяло сонце, Жала Улянка, Пісня старого Мельника, Живи Україно.

Зразу було помітно, що члени хору не щадили часу ні труду на підготову. Найкращим доказом було те, що вперше співав усі пісні без нот. Сольо у „Пісні старого мельника" виконав п. Ядловський, а панна Милі Шара в „Сонце заходить".

Вокальні й танкові виступи були переплітані промовами й деклямаціями. Д-р Ярослав Макарушка, спеціяльно делеґований НТШ, дав доповідь про розвиток, діяльність й осяги Наукового товариства. Панна Олеся Поливчак виголосила по англійськи короткий і звязкий огляд власного укладу, на тему впливу творчости Тараса Шевченка на американсько - українську молодь.

Десятилітній Мікі Корнас, який уже виростає на узнаного елизабетського декляматора, певно і сміливо задеклямував „Розрита могила".

Другу деклямацію, Заповіт Шевченка, віддав п. Василь Кухта.

Барітон, п. Микола Бучковський з Патерсону, б. скиталець, виступив в Елизабет уперше й відспівав кілька народних пісень: З-за Сибіру, Сонце сходить, Ой не шуми луже, Реве та стогне, Я покинув свій край.

Його свобідна й невимушена постава на сцені і повний голос були одною з приємних несподіванок свята.

Ще одна така приємна несподіванка був виступ місцевої танкової групи, члени якої не тільки відтанцювали з оживленням два народні танки: „Катерину" й „Коломийку", але й відограли сценку про Шевченка в українській мові, під проводом панни Анни Стець.

При нагоді відбулася збірка на НТШ. Присутні гості, заохочені промовою п. Д. Гнатюка, предсідника парохіяльного комітету, зложили $106.50. Після покриття конечних розходів чистий дохід, призначений на потреби НТШ, є $71.50.

Український Народний Дім відступив на цей вечір залю безплатно.

Присутний.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Зо спільної вечері на ЗУАДК.

Вечером 19-го лютого відбулося заприсяження урядників У. Н. Дому, вибраних на 1949 рік.

Цю нагоду використовується традиційно для товариської зустрічі всіх членів названої інституції і вибраного ними уряду при спільній вечері.

Коли взяти під увагу, що атмосфера тоді є не тим наладована, що на річних, чи навіть піврічних зборах, та що кождий знаходить перед собою конкретний предмет заінтересувань, треба підчеркнути, що це зовсім гарна традиція, та що значіння і успіх таких імпрез не проходять безслідно.

Так і тим разом. В часі свобідного обговорювання різних справ місцевого і загальноукраїнського значіння, виринули голоси про зложення добровільних датків для посилення фондів ЗУАДК-ту в його праці для українських скитальців.

Безпосередньо п е р е ведена збірка принесла $51.85, які переслано до ЗУАДКомітету.

Зложили: Снігур Михайло $5; Кіянка І. і Кузьма М. по $1.50; по $1: Піґуляк І., Кінь Т., Гіба А., Кіт Л., Годжак М., Осухівський В., Євчак З., Клюсик Й., Мацко П., Гадьяк А., Шмикалюк О., Матвійчук, Дрозда І., Годжак В., Циган, Копко І., Майкович Й., Бендерський З., Яворський М., Морзак Й., Кіцак М., Оринич, Туркевич Г., Порцпналюк, Козуб, Кіндрат, Луципин І., Мерва, Каній М., Грапська. Решта дрібними.

Присутний.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. Б., Клівленд, О. — Дякуємо за пересилку. Ми вже отримали те саме прямо з Туреччини, бо сотник М. З. розсилає це до всіх часописів.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Стрілецький Гурток ч. 2., Української Стрілецької Громади в Ню Йорку, Н. Й., прохає всіх бувших стрільців, старшин і підстаршин із Першої і Другої Світової Війни, які живуть в Ню Йорку і околиці, щоб зголошувались в члени Стрілецького Гуртка ч. 2., Української Стрілецької Громади.

Членські Заяви можна дістати у секретаря: Walter Kushnir, 204 Virginia Ave., Jersey City 4, N. J.

ПЕРШИЙ РАЗ У ЦИРКУ.—В середині бачимо малу Варвару, дочку славної фільмової акторки Бетті Дейвис (зліва), яку родичі привели до цирку Рінґлінґа в Сарасоті, Флорида, щоб приглянулась кінцевій підготовці до циркових 'вистав, які розпочато в Ню Йорку. Видно, що дитині усе подобалось, а теж і мамі й татові (зправа), яким є маляр Вилієм Грент Шері.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,649 Червонка Василя і Матвія з с. Добровиця (Ярослав) Боднар Михайла з с. Бризівська Воля (Добромиль) від Шеґда Максима і Юлії з дому Дзадз.

17,650 Басцюк Михайла с. Трофима з с. Шабівка (Нараєва) від Яцик Степана с. Миколи.

17,651 Мазурик Мартина з с. Опаки (Золочів(від Вавринів Йосифа с. Дмитра.

17,652 Кравченко Івана з с. Лисогірка (Донська область) від Клиженко Івана.

17,653 Вітрук Івана та стрийків з с. Ізидорівка (Жидачів) від Купровський Степана.

17,655 Волошин Петра з с. Ніговичі (Рудки) від Гринда Петра с. Марії.

17,656 Бєсяда Миколи с. Михайла з с. Липа Морохів (Добромиль) від Бичик Франка с. Миколи.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають кораблем „Мерсі" до порту в Бостоні дня 19-го квітня та старанням ЗУАДКомітету у Філаделфії.

Бляхар Осип; Футерко Михайло, Марія, Ірина, Роман; Гуменюк Степан, Катерина; Яворський Євген, Ольга; Карпинець Теодор, Ольга, Роман; Кіт Іван, Марія, Петро; Лепак Василь, Ева, Ольга; Матисевич Осип, Теодозія, Володимир; Салюк Володимир, Ірина, Квітослава; Сеньківський Теодор, Ірина, Марта, Андрій; Струк Яків, Татяна, Олександер; Ступак Микола; Шабатура Роман, Микола, Степанія, Олександер; Тарнавський Евстахій; Татарів Ігор, Наталія, Юрій; Ткач Ярослав; Вдовичин Осип, Марія; Білоус Василь; Бурдяк Осип; Чайковський Омелян; Хархаліс Остап, Марія, Ольга, Тарас; Ірина; Федик Юрій, Осипа, Степан, Роман; Кломичко Осип, Марія; Слонський Іван, Софія; Дрогобицький Орест.

17,657 Темюк Олени з с. Соснова (Підгайці) від Тур Володимира.

17,659 Кладек Григорія с. Андрія і Марія з с. Лука (Золочів) від Кладек М.

17,660 Гаврилюк Анни, Куцан Марії з с. Сердиць (Львів) від Юзич Івана с. Анни.

17,661 Слободян Йосифа з с. Попівці (Заліщики) від Польова Ольги д. Марії.

17,662 Гайдук Филипа дядька з України від Гайдайчук Ігната.

17,663 Бибель Юрка брата Михайла, М и к о л и і І в а н а, стрийків та вуйка Шкирпан Івана від Бибель Антонини з с. Воловець (Горлиці).

17,664 **До таборових управ** на скитальщині від Від. Розшуків при ЗУАДК. Проситься звідомити по таборах, що за сином Лесів Костем з с. Рожанка Вижна (Стрий) пошукує батько з Америки Лесів Андрій. Голоситись під числом 17,664.

Голоситись на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 2. квітня 1949 р. померла в 58. році життя

ТАНЬКА ПІЛАТ,

членкиця Тов. Зап. Січ. від. 234 У. Н. Союзу в Елизабет, Н. Дж.

Покійна походила з села Деґова, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Константина, 2 сини подр. Юрія і Василя, 2 дочки подр. Анну і Ольгу, 4 внуки, дочку Катерину подр. Костишин і внучку в краю.

Похорон відбувся 5. квітня з погребового заведення до укр. церкви св. Володимира, а відтак на цвинтар Evergreen. — В. Й П.!

С. Могила, секр.

Дня 6. квітня 1949 р. помер у 68. році життя

ЙОСИФ СВАЧІН,

член Тов. Запорозька Січ, від. 117 У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний був урядником і занимався народ. справами. Походив з села Букичівці, пов. Рогатин, Галичина. Полишив у смутку жену, дочку, 2 сини Миколу і Михайла, зятя, невістку і внуки.

Похорон відбувся 9. квітня, з дому жалоби при участи родини, членів від. 117, знайомих і приятелів до церкви св. Духа, відтак на цвинтар св. Івана. — В. Й. П.!

С. Малярський, предс.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. квітня, точно в год. 6:30 ввечір, в гали церковній. Просимо всіх членів прийти на означений час і заплатити свої вкладки і залеглости. — М. Куба, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома всім своїм членам, місцевим і позамісцевим, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. квітня, в годині 2. пополудні в гали парафіяльній, 303 Гудсон ул. Просимо всіх членів явитися на цих зборах, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів взиваємо вирівнати свої довги на цих зборах, бо інакше будуть суспендовані. Члени, котрі замовили собі фотографію, хай прийдуть і заберуть собі за оплатою 1 доляра. Шановні члени, старайтеся приєднувати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу та вписуйте свої діти і внуки. — П. Паснак, предс.; Т. Шурґот, кас.; А. Іванів, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. квітня, в гали парафіяльній, 803 Фронт ул., в годині 2. пополудні. Просимо членів прийти на означений час. Довгуючі члени, коли не заплатять цего місяця найдальше до 25-го будуть суспендовані. — За уряд: В. Ракочий, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 17. квітня, зараз по Сл. Божій, в гали парафіяльній. Просимо всіх членів прийти на ці збори і заплатити свої міс. вкладки. — Уряд.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Перші квартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в неділю, 17. квітня, в парафіяльній салі, 74 Геррис Еве., в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо будуть важні справи до обговорення і полагодження. Також будуть звіти уряду і контр. комісії за перший квартал. Вписуйте свої діти в члени У. Н. Союзу. — В. Кушнір, предс.; І. Кокольський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 117, повідомляє всіх членів, що квартальні збори відбудуться в суботу, 16. квітня, в годині 8. ввечір, в церковній салі св. Юрія, 28 Іст 7. улиця. Просимо членів прийти на збори, боб уде фінансовий звіт і інші справи до полагодження. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 17-го січня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 183 Фліт ул. — І. Грабар, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що чвертьрічні збори відбудуться в неділю, 17. квітня, в годині 2. пополудні, в гали У. Г. Клюбу, 13 Вашингтон ул. Просимо членів прийти на збори і забрати собі книжечки. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Квартальні збори Тов. Запорозька Січ, від. 234, відбудуться в суботу, 16. квітня, в год. 7:30 ввечір, в залі У. Н. Дому, 214-216 Фултон ул. Просимо всіх членів, місцевих і позамісцевих, явитися на ці збори на означений час, бо будуть важні справи до полагодження, як також буде фінансовий звіт за перший квартал. — П. Сташко, предс.; В. Федчишин, кас.; С. Могила, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 16. квітня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 237 Говп Еве. Просимо всіх членів обовязково прийти на збори, бо є дуже важні справи до полагодження, а коли справа не буде полагоджена, то може бути велика страта для Товариства. — За уряд: Ф: Гулька, предс.

Вступайте в члени У. Н. Союзу

ПОШУКУВАННЯ

Андрій Хрущ пошукує свого рідного брата ВАСИЛЯ ХРУЩ зі села Ходачків малий, повіт Тернопіль, Галичина. Хто про него знає, або він самий, прошу писати на адресу:
A. CHRUSZCZ
248 Huron Street, Toronto, Ont., Canada.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

В КНИГАРНІ „СВОБОДИ" МОЖНА ДІСТАТИ ТАКІ ВИДАННЯ:

Лев Биковський: Апостол новітнього українства (Юрій Липа) ....10 цнт.
Лев Биковський: Україна над Океаном ....15 цт.
Гайнц Грісбах-Туґан: Новітнє турецьке красне письменство ....30 цт.

ТАРЗАН, ч. 2072. Тарзан сховався в нетрах.

Озлоблений впертою мовчанкою Мулака, Тарзан підштовхнув його стати на ноги.

Саме тоді пальці підступного войовника попали на язичок стрільби і тишину нетрів перервав вистріл.

Батну пізнав, що щось є недобре, скоком побіг в сторону вистрілу.

Бистрий слух Тарзана зачув гомін наближаючоїся людини. Він сховався за корчі, щоб вижцати дальшого розвитку подій.